

Dagvlinderonderzoek in Noord Italië van 19 juli tot 6 aug. 1963

door

H. VAN OORSCHOT

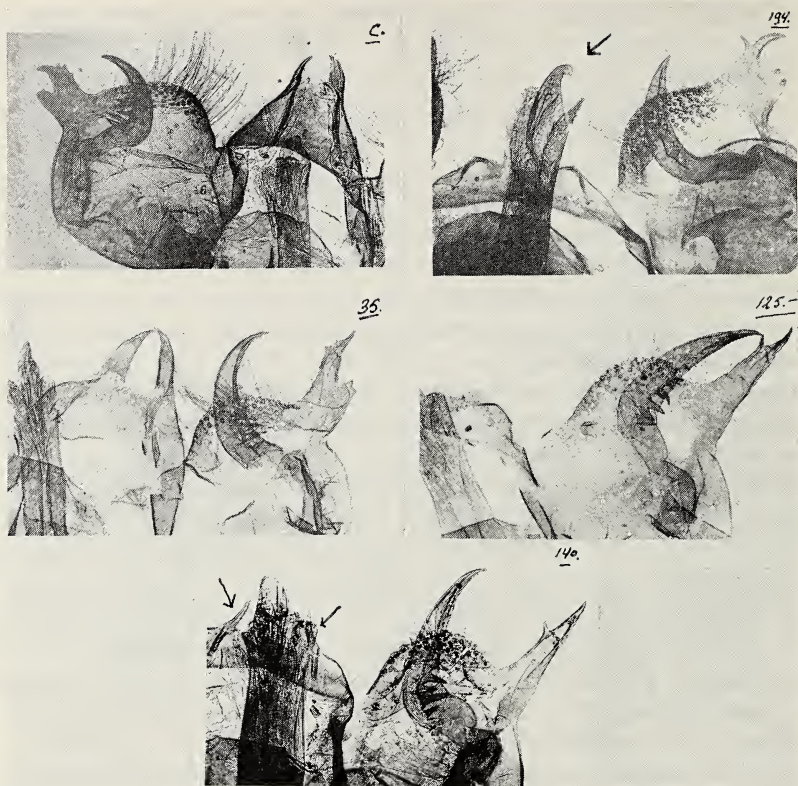
Het Val d'Aosta in de noordwesthoek van Italië was het doel van onze waarnemingen. Ik had het oog op dit gebied laten vallen, omdat ik hoopte hier *Mellicta britomartis* Assm. te vangen. Over deze soort, die door ASSMAN in 1847 in de omgeving van Breslau is ontdekt, is in de loop der jaren zeer veel geschreven, echter over het algemeen vaag en onduidelijk. De vlinder, die macroscopisch niet gemakkelijk te onderscheiden is van *Mellicta athalia* Rott. en *Mellicta aurelia* Nick. (*parthenie* Bkh.), werd en wordt hiermee dan ook meestal verwisseld. Dan worden de donkere *athalia*- en *aurelia*-vormen keer op keer voor *britomartis* uitgemaakt. Microscopisch gezien ligt deze zaak iets gemakkelijker, tenminste wat de ♂♂ aangaat. De verschillen tussen de drie soorten zijn in de genitaliën redelijk duidelijk en hebben een grote mate van constantheid. *Aurelia* valt meteen af door zijn zeer afwijkende aedeagus en door het altijd ontbreken van de sub-uncale uitsteeksels. *Britomartis* heeft ze daarentegen altijd. Bij *athalia* ligt het iets moeilijker. De dieren, die vliegen ten noorden van de lijn Bordeaux-Bazel-Garmisch-Partenkirchen-Groß Glockner-Villach-Triest, bezitten altijd sub-uncale uitsteeksels. De dieren echter uit Spanje, Midden- en Zuid-Italië bezitten die niet. In het tussenliggende gebied van Zuid-Frankrijk, Zuid-Zwitserland en Noord-Italië komen dieren voor met, zonder of met rudimentaire sub-uncale uitsteeksels.

Wat het ontbreken van deze uitsteeksels aangaat, is het tot nu toe geen van de specialisten als HIGGINS, BEURET, VERITY en URBAHN gelukt om met zekerheid vast te stellen, of het hier gaat om een andere subspecies-groep (*exerge*) of om een echte soort, nl. *Mellicta luciflua* Frhst. (*pseudathalia* Rev., *helvetica* Rühl). Ze spreken elkaar allemaal tegen.

Volledigheidshalve vermeld ik er bij, dat de vorm van het „posterior-process” gelijk opgaat met het al of niet aanwezig zijn van sub-uncale uitsteeksels. Bij de noordelijke dieren is dit „prosterior-process” grof en voorzien van diverse tanden en insnijdingen. Bij de zuidelijke daarentegen is het lang, slank en voorzien van één tand op de bovenzijde.

Mellicta britomartis en de noordelijke *M. athalia* bezitten dus beide sub-uncale uitsteeksels. Die van *britomartis* zijn echter tangvormiger. De harpe van *britomartis* is meer gebogen en heeft minder, maar grotere tanden dan de harpe van *athalia*. Verder is het „posterior-process” breder dan lang, wat bij *athalia* praktisch niet voorkomt. Door deze gegevens tegen elkaar weg te strepen moet men dus tenslotte tot het gewenste resultaat komen: een volledige schifting van de twee soorten. *M. britomartis* is tot nu toe in West-Europa alleen met zekerheid gevonden in de noordwesthoek van Italië, Bruck a.d. Mur in Oostenrijk (dit is de beruchte *veronica* Dorfmeister) en in Duitsland in de omgeving van Neurenberg, Regensburg en Berlijn (Zehdenick-Schorfheide, Dr. URBAHN).

De hierbij gegeven foto's mogen het hierboven gezegde verduidelijken.

C. A. SCHULTZ

Preparaat no. C. *Mellicta britomartis* Assman. Regensburg, juli 1962, leg. BREITSCHAFTER. Preparaat no. 194. *Mellicta aurelia* Nick. Deuerling (Duitsland), 24.VII.1962, leg. BREITSCHAFTER. Let op de voor *aurelia* typische aedeagus-punt. Preparaat no. 35. Voorbeeld van een noordelijke *athalia*-vorm. Trebevic (Joegoslavië), 4.VII.1957, leg. MIHLJEVIĆ. Preparaat no. 125. Voorbeeld van een zuidelijke „*athalia*”-vorm. Digne (Frankrijk), juni 1951, leg. MACHERY. Preparaat no. 140. Voorbeeld van een *athalia*-vorm tussen die van preparaat no. 35 en 125. Bastaardvorm? Adelboden (Zwitserland), 9—24.VII.1960, leg. RÖDIGER. „Posterior-process” en harpe zijn gelijk aan die van prep. no. 125. De uncus is hier echter voorzien van eenvoudige sub-uncale uitsteeksels, die bij de echte *athalia* veel zwaarder zijn en bij de „zuidelijke *athalia*” totaal ontbreken.

Als enige vindplaatsgegeven van *britomartis* had ik een opgave van HIGGINS: Val d'Aosta. Dit dal ligt plm. 500 m hoog en is plm. 60 kilometer lang. Om daar te komen gingen we via Martigny, waar we drie dagen verzameld hebben. Het eerste wat wij hier vingen waren zes prachtige gave exemplaren van *Meleageria daphnis* Schiff., die op een gloeiende weg zaten te drinken bij een druppelende kraan. Het was voor het eerst dat ik deze soort ving. Het dier komt lokaal voor en heeft een voorliefde voor hete kalkhellingen. *Melanargia galathea* L. en *Satyrus ferula* F. waren zeer algemeen. De ♀♀ van de laatste waren heel rijk gevlekt. In de omgeving van La Batiаз zochten we vergeefs naar *Mellicta deione berisalii* Rühl. Ik ving hier wel een prachtige serie *Melitaea didyma* Esp., een paar exemplaren

van *Melitaea phoebe* Schiff. en een grote serie van *Mellicta athalia* Rott. (bijzonderheden over *athalia* verderop in dit verslag). Verder vloog hier veel *Brentbis daphne* Schiff. Met veel moeite vingen we drie stuks van *Heodes alciphron* Rott.

Aan de Rhône bij Fully miste ik het enige exemplaar dat we zagen van *Jolana jolas* O. Wel ving ik er één afgevlogen *Everes argiades* Pallas en een paar redelijke *Everes alcetas* Hoffm. Van de prachtige *Lycaeides idas valesiaca* Obthr., die daar vliegt met schitterende blauwe ♀♀, konden we nog maar een paar afgevlogen dieren vinden. *Erebia's* ontbraken geheel. Dit waren de belangrijkste vondsten hier. De andere hier gevonden soorten staan aan het eind van deze mededeling in de soortenlijst.

Uit Martigny vertrokken we via de pas over de Grote Sint-Bernard (2467 m) naar Aosta. Op de pas lag nog veel sneeuw en was het bar koud. Geen bloeiende plant of insekt was er te zien. In Aosta daarentegen was het zeer heet. Om te verzamelen viel het gebied erg tegen. Er is hier in de loop der jaren zoveel grond ontgonnen en in cultuur gebracht, dat de geschikte biotopen te ver uit elkaar zijn komen te liggen. Het gevolg was dan ook, dat we na een paar dagen speuren nog geen *britomartis* gevonden hadden. Hier was een auto nodig om je van het ene terrein naar het andere te brengen. Daar wij die echter niet bezaten besloten we, om niet met al te lege handen thuis te komen, door te reizen naar Cogne (1534 m), zeer gunstig gelegen aan het einde van een zijdal van het Val d'Aosta, onder de rook van de Gran Paradiso (4061 m).

De eerste klap was een daalder waard, nl. *Mellicta varia* H.-S. Dit dier, dat in praktisch het gehele hoge Alpengebied voorkomt, vliegt vrijwel nergens beneden de 2000 m. Een uitzondering is de Terminillo in Centraal Italië, waar het al op 1750 m voorkomt. De vlinder vliegt in geringe aantallen, bij voorkeur op hellingen met spaarzame vegetatie. Hier echter vingen we hem al op 1600 m. Zodra je de weg verliet en het terrein inging, dat hier zeer rijk is aan bloemen, had je *varia* voor het plukken. Hij vliegt nl. zeer rustig, laag bij de grond en bezoekt graag bloemen. In korte tijd had ik een 100 dieren bij elkaar. Ze zijn bijzonder groot: ♀♀ 34—38 mm, ♂♂ 33—35 mm. Ze zijn levendig getekend en bezitten op de onderzijde der achtervleugels geen zuiver witte, maar een dof witte middenband. Zij behoren tot de subsp. *piana* Higgins. Opmerkelijk was het, dat hoe hoger ik kwam in dit gebied des te minder *varia* er vloog, om zelfs in de zône tussen de 2000 en 2300 m vrijwel geheel te ontbreken. Hoger dan 2300 m zijn we niet geweest. Eerst dacht ik aan een toevalligheid, maar ik heb zeker acht keer waargenomen, dat een *varia*-♂ een liefdesspel speelde met een *cinxia*-♀ (deze dieren zijn hier zeer donker getekend), dat daar niet afkerig van was. Een echte copulatie heb ik niet gezien. Tussen de plm. 400 onderzochte dieren vond ik één zeer afwijkend exemplaar, dat ik wil benoemen als ab. *nigrocingulata* nov. Op de onderzijde der achtervleugels is de middenband aan beide zijden en langs de aderen door een dikke zwarte lijn afgezet. Hierdoor is een ketting ontstaan van witte zwartgeringde vlekken. Holotype: ♂, Cogne, 1600 m, 1.VIII.1963.

Verder vliegt hier overal *Melitaea didyma alpina* Stdgr. De ♀♀ zijn zeer bont en hebben op een enkele uitzondering na een gele grondkleur en zwartgroene bestuiving.

Melitaea phoebe rovia Frhst. zit hier ook in het hele gebied. Tussen de plm.

300 onderzochte dieren vond ik drie opvallend aberratieve exemplaren die ik benoem als:

1. ab. **brunnea** nov. De tekening op onder- en bovenzijde der vleugels bruin in plaats van zwart. Holotype: ♂, Cogne, 1600 m, 30.VII.1963.

2. ab. **flavomarginata** nov. In de zwarte marginale band op de bovenzijde van de achtervleugels bevindt zich in elke cel een langwerpige lichtgele vlek, door een dunne zwarte lijn van de franje gescheiden. Holotype: ♂, Cogne, 1600 m, 30.VII.1963.

3. ab. **nigromaculata** nov. Op onder- en bovenzijde der voorvleugels ontbreekt de zwarte S-vormige middenband. Op de onderzijde van de achtervleugels zijn de wortelvlekken zwart met gele kern en ontbreken de subterminale en terminale lijnen. Holotype: ♂, Cogne, 1600 m, 30.VII.1963.

Op één plaats langs de weg naar Gimillan, waar een witte *Linaria*-soort groeide, vond ik een vliegplaats van *Mellicta deione* Hb.-G. Deze dieren heb ik vergeleken met de nominaatvorm van de Provence. Verschillen, die zouden wijzen op een subspecies, heb ik tot nu toe niet kunnen vinden. De ♀♀ zijn zeer groot, tot 45 mm. Bij de plm. 100 onderzochte dieren zijn twee afwijkende exemplaren, die ik benoem als:

1. **nigrocingulata** nov. Onderzijde achtervleugels: in de lichtgele middenband bevindt zich in alle cellen, behalve in 1a en 1b, een ringvormige zwarte vlek. Holotype: ♀, Cogne, 1600 m, 28.VII.1963.

2. ab. **nigrolunulata** nov. Op de onderzijde der achtervleugels is de subterminale lijn verbreed tot zwarte halvemaanvormige vlekken. Holotype: ♀, Cogne, 1600 m, 28.VII.1963.

Van *Mellicta aurelia* Nick. ving ik maar drie exemplaren. Volgens FRUHSTORFER zouden deze behoren tot de subsp. *luceria*, die door hem beschreven is van dit dal. De kenmerken vurig geelbruin en zeer brede vlekken-rijen vind ik er echter niet in terug.

Mellicta athalia Rott. vliegt hier niet zo algemeen. Met heel veel moeite ving ik 50 exemplaren. Macroscopisch gezien is het verschil tussen de dieren van Martigny en Cogne zeer klein. In het algemeen zijn de Martigny-dieren iets donkerder van kleur. Voorlopig houd ik de dieren van beide vindplaatsen voor de subspecies *subluciflua* Verity. Microscopisch gezien ligt de zaak iets anders. In het begin van dit verslag heb ik reeds iets gezegd over de sub-uncale uitsteeksels van *athalia*. Voor soortbepaling was ik dus in grote mate afhankelijk van de genitaliën. Daarom maakte ik 12 preparaten van Martigny-*athalia*'s, no. 228 t/m 239, en 12 preparaten van Cogne-*athalia*'s, no. 240 t/m 251, alle van ♂♂.

De dieren ten zuiden van het grote bergmassief, dat op de Italiaans-Zwitserse grens ligt, waarin zich o.a. de Grote St.-Bernard en de Matterhorn bevinden, staan veel dichterbij *luciflua* Frhst. (*pseudathalia* Rev.) dan de dieren ten noorden van dit massief. Van de preparaten die ik maakte van dieren uit Cogne, toont alleen preparaat no. 245 rudimentaire sub-uncale uitsteeksels, de andere hebben deze uitsteeksels niet. Het „posterior-process” is alleen bij preparaat no. 249 kort en breed, bij de andere lang en voorzien van één tand op de bovenzijde. Deze populatie staat dus praktisch niet onder de invloed van de echte *athalia*-vormen. Het is een haast zuivere *luciflua* Frhst. (*pseudathalia* Rev.)-populatie. Ik laat het voor-

lopig in het midden of het hier gaat om een echte soort of om een exerge van *athalia*.

Bij de dieren uit Martigny ligt het iets anders. Bij deze populatie is al een veel grotere invloed waarneembaar van de echte *athalia*-vormen. Van de 12 preparaten zijn er nl. maar 6, die echte „zuidelijke” genitaliën hebben. De preparaten no. 229 t/m 233 tonen dieren met een rudimentaire sub-uncus en breed „posterior-process”. Hier werkt het grote bergmassief dus als een duidelijke barrière, die een vermenging van „vormen” tegenhoudt.

Van *Melitaea cinxia* L. ving ik de subsp. *arelatia* Frhst. De ♀♀ hiervan zijn zeer donker bestoven. Voor *Melitaea diamina* Lang waren we te laat. Over het algemeen waren de vlinders zeer sterk afgevlogen. De 20 redelijk gave dieren die ik ving, houd ik voor de subsp. *alpestris* Frhst.

Van het geslacht *Boloria* vingten we de soorten *pales* Schiff. en *napaea* Hffmngg. De serie die we ervan vingten, is te klein voor een correcte determinatie. De typische vormen van beide soorten heb ik er zeker bij. Het grootste gedeelte zit tussen deze vormen in, b.v. dieren die aan de bovenzijde het *pales*-karakter vertonen, maar op de onderzijde der vleugels de groene bestuiving hebben van *napaea*.

Glossiana titania Hbn. vliegt hier algemeen. De ♀♀ zijn in vergelijking met de nominaatvorm veel lichter van kleur. De grondkleur is licht bruingeel zonder zwarte bestuiving, de onderzijde der achtervleugels is minder paars.

Algemeen is hier ook *Fabriciana niobe* L. Deze is hier, vooral wat de onderzijde der achtervleugels betreft, zeer variabel in grondkleur, die van bruin over groen naar geel loopt. Bij de in totaal 30 gevangen dieren zijn er 13, die op de onderzijde der achtervleugels zilvervlekken hebben. De enige bijzondere vorm die ik ving was een extreme ab. *pallida* Gillmer: grondkleur zeer licht geel, haast wit.

Van *Nymphalis antiopa* L. hebben we enkele dieren zien vliegen. Ze te vangen was uitgesloten, ze waren te snel. Ik had echter het geluk op een *Salix* een 60 volwassen rupsen te vinden. Opgeborgen in een tule net met wat takken er in kreeg het een plaats aan een muur van de hotelkamer. Drie dagen daarna had ik de eerste poppen. Na 10 dagen poptoestand kwamen de vlinders in Amsterdam uit. Een 40-tal prachtige exemplaren leverde deze kweek op. Hierbij was één zeer afwijkend dier, dat tot een nog niet beschreven vorm behoort. Ik noem deze: ab. *griscens* nov. Voorvleugels iets dunner beschubd en daardoor grijs van tint. De aderen behouden echter hun normale donkere kleur. Gele en blauwe tekening bovendien sterk donker bestoven.

Holotype: ♀, Cogné, 8.VIII.1963, e. l.

Behalve vlinders leverden deze poppen ook nog een 20-tal sluipwespen op. Jammer genoeg bleven er maar drie bewaard. Deze verhuisden naar de heer DEN HOED, die ze determineerde als *Ichneumon haereticus* Wesm. (♀), *Thyreteles* (*Amblyteles*) *camelinus* Wesm. (♂) en *Amblyteles* sp. (♂). Bij dit laatste dier kreeg ik de toevoeging: „wellicht een nog onbekend ♂ of zelfs een onbekende (althans mij niet bekende) soort, dicht bij *Amblyteles crispatorius* L.”. Zo zag ik dat je ook met materiaal dat je zelf niet wenst, voorzichtig moet omspringen.

Dit waren de belangrijkste Nymphalidae. Nu nog iets over de Lycaenidae. De vuurvlindersoorten waren zeer slecht vertegenwoordigd. *Palaeochrysophanus hip-pothoë* L. vloog slechts op één hooiland met 20 exemplaren. *Heodes virgaureae* L.

vliegt door het hele gebied, maar zeer spaarzaam. Met *Heodes alciphron* Rott. was het nog slechter gesteld. Hier en daar vloog een enkele *Lycaeides idas* L. Bij Cretaz echter, op een zandplaat langs de rivier, vloog *idas* bij honderden. Vangen echter viel niet mee, want mieren zaten er bij duizenden. Elk struikje en plantje wemelde van vlinders en mieren, de laatste zaten, zodra je het terrein inging, meteen in nek en sokken. *Plebejus argus* L. was haast overal algemeen. Bij Lilaz vonden we een rijke vliegplaats van de zeer zeldzame *Plebejus pylaon* F. de W. Deze Oosteuropese soort vliegt in Midden-Europa alleen als subsp. *trappi* Vrtj. in Wallis. De dieren uit Cogne zijn in 1956 beschreven door METZNER als subsp. *augustanus*. Toen wij de vliegplaats vonden, bleek het merendeel sterk afgevlagen te zijn. Met veel moeite vingen we een 20-tal gave dieren. De heer CARON, die hier hetzelfde jaar van 2 tot 8 juli verzameld had, had meer succes met gave dieren. In die periode ving hij hier ook *Cupido sebrus* Hbn. Dit dier heb ik niet kunnen vinden, de vliegtijd was al voorbij.

Rond de 2000 m waren *Eumedonia chiron* Rott., *Agriades glandon* Prun., *Polyommatus eros* O. en *Albulina orbitulus* Prun. niet zeldzaam. Het enige wijfje dat ik van *orbitulus* ving, behoorde tot de prachtige ab. *azurica* Rowl.-Brown. Bij deze ab. is de celvlek op de voorvleugels azuurblauw en zijn de vleugels sterk blauw bestoven. Het normale wijfje is geheel bruin. *Lysandra escheri* Hbn. en *Lysandra coridon* Poda zijn door het gebied algemeen te vinden. *Lysandra argester* Brgstr. en *L. bellargus* Rott. zijn hier beslist zeldzaam. Ik vond resp. 2 en 7 exemplaren. De algemeenste vlinder is hier wel *Agrodiaetus damon ultramarina* Schaw. Dit dier vliegt hier bij honderden. Vooral de natte plaatsen op het gloeiende wegdek hebben een zeer sterke aantrekkingskracht ervoor. Concentraties van 60 rustig zittende *damon*'s op een kwart vierkante meter zijn gewoon. Deze vochtige plaatsen zijn een trekpleister voor zeer veel vlindersoorten. Op plekken waar ze niet regelmatig gestoord worden, kruipen de dieren soortsgewijs (zelfs de ♂♂ en ♀♀ zitten praktisch altijd gescheiden van elkaar) zo dicht bij elkaar, dat ze elkaar met de poten aanraken. Ze zitten dus poot in poot. Op zo'n vierkante meter kan men dan de volgende soorten in groepjes van plm. 30 stuks aantreffen: *damon*, *escheri*, *coridon*, *rapae* en *crataegi*. De andere vochtminnende soorten zijn meer individualisten en zitten apart. De grote voorkeur van *coridon* en *crataegi* zijn echter lekkende mestkuilen etc. Een dode hazelworm van plm. 30 cm lengte was dusdanig met *coridon*-♂♂ bedekt, dat er van het reptiel niets anders te zien was dan alleen een prachtig flonkerende blauwe slang van wel 50 *coridons*.

Wat de Papilionidae en de Pieridae aangaat, was het hier niet zo wild. *Parnassius apollo* L. was zeer algemeen en vloog overal. *Parnassius phoebus* F. vond ik maar op één plaats en was hier beslist zeldzaam. *Colias phicomone* Esp. vloog algemeen op de meeste hellingen boven de 2000 m.

Met de Satyridae was het veel beter gesteld. Heel wat soorten vlogen hier zelfs massaal. Van het geslacht *Erebia* vonden we 11 soorten. In de omgeving van Cogne zelf vloog alleen maar *E. alberganus* Prun. Langs de weg naar Lilaz zat veel *E. montanus* Prun., bij voorkeur op de verticale gladgehouden bergwand langs de weg, vooral waar die vochtig was. Op plm. 1900 m boven Gimillan is een brede kloof, waarin elk jaar lawines afzakken. In deze steenwoestijn vlogen massaal *Erebia epiphron* Knoch., *cassioides* R.-H. en *mnestra* Hbn. Pas op 2300 m slaagde

ik er met zeer veel moeite in twee afgevlogen *E. pluto* Prun. en vijf *E. gorge* Hbn. te vangen. Deze dieren hebben een voorliefde voor terrein waar handen en voeten nodig zijn. Een vlinder hier achterna zitten is uitgesloten.

Melanargia galathea L. was ook hier tot plm. 1800 m de algemeenste vlinder. Eveneens zeer algemeen was *Hyponephele lycaon* Rott., een dier dat veel op onze *Maniola jurtina* L. lijkt. Deze *lycaon* is hier zeer variabel in kleur en tekening, vooral de ♀ ♀.

Ook voor Hesperidae is het hier een uitgezocht gebied. Van de 9 soorten die we hier vingen, waren de meeste beslist algemeen.

Zygaenidae waren er niet zoveel. We vonden *Zgaena carniolica* Scop., *purpuralis* Brün., *achilleae* Esp. en *loniceræ* Schev.

Behalve voor vlinders is het hier ook een zeer uitgezocht gebied voor sprinkhanen. Op de droge terreinen zaten er zeker 50 per vierkante meter. De hier algemeen voorkomende smaragdagedissen zien er dan ook allemaal goed doorvoed uit.

Wat steekproeven met slepen door wegbermen leverden de volgende, door de heer SCHULZ gedetermineerde Homoptera Auchenorrhyncha: *Philaenus spumarius* L., *Ph. s. var. quadrimaculatus* Schrk., *Ph. s. var. xanthocephala* Schrk., *Ph. s. var. populi* F., *Streptanus aemulans* Kbm., *Graphocraerus ventralis* Fall., *Diplocolenus (Verdanus) abdominalis* F., *Aphrodes flavostriatus* Don. en *Evacanthus interruptus* L.

Op 4 augustus moesten we dit prachtige oord verlaten. Behalve de vangst was ook het weer fantastisch. Elke dag een brandende zon met maar één halve dag regen. De terugreis bracht ons weer boven op de Grote St.-Bernard. De temperatuur was hier nu een stuk beter, maar we kregen toch maar twee uur de tijd om wat te verzamelen. Enorme wolkenvelden en ijskoude regenbuien dwongen ons tot de terugtocht. De dieren die we hier vingen waren: *Erebia tyndarus* Esp., *E. mnestra* Hbn. en *E. epiphron* Knoch. Verder twee exemplaren van *Oeneis aëlla* Hbn. Tussen *Boloria pales* Schiff. van deze vindplaats zit zeker ook *Boloria napaea* Hffmegg. *Zygaena exulans* Hochenw. was algemeen.

Alvorens te besluiten met de complete lijst van de door ons gevonden dagvlinders, wil ik hierbij het bestuur van Uyttenboogaart-Eliassen Stichting danken voor de financiële medewerking.

De door ons gevonden vlindersoorten zijn:

Papilio machaon L. Eén ex. in Martigny.

Iphiclidus podalirius L. Enkele exx. in Martigny.

Parnassius apollo L. In Cogne algemeen, in Martigny beslist niet.

„ *phoebus* F. Zeldzaam op één vindplaats bij Cogne; Valnontey.

Aporia crataegi L. Enkele exx. bij Martigny en veel bij Cogne.

Pieris brassicae L. Enkele exx. in Cogne.

„ *rapae* L. Gewoon in beide gebieden.

„ *napi* L. Gewoon in beide gebieden.

„ *bryoniae* O. 1 ex. op 2200 m in Cogne.

Synchlōe callidice Esp. Niet zeldzaam boven de 2000 m in Cogne.

Euchlōe simplonia Frr. Enkele exx. in Cogne op 1900 m.

Anthocaris cardamines L. Een enkel ex. in Cogne op 1700 m.

Gonepteryx rhamni L. Enkele exx. in Martigny en Cogne.

- Colias hyale* L. In Martigny één ex., in Cogne vier.
 „ *crocea* Fourcr. Slechts één ex. in Martigny.
 „ *phicomone* Esp. In Cogne boven de 2000 m algemeen.
Leptidea sinaspis L. Tamelijk algemeen in Martigny.
Erebia euryale Esp. In Cogne boven de 1900 m plaatselijk redelijk gewoon.
 „ *epiphron* Knoch. In Cogne door het hele gebied algemeen.
 „ *melampus* Fuessl. Minder algemeen dan *epiphron*. Vliegt ook overal in Cogne.
 „ *evias* God. Eén ex. op 1900 m in Cogne.
 „ *alberganus* Prun. In Cogne de algemeenste *Erebia*.
 „ *pluto* Prun. In Cogne boven de 2300 m enkele exx.
 „ *gorge* Hbn. In Cogne boven de 2300 m een tiental exx.
 „ *mnestra* Hbn. In Cogne op diverse plaatsen algemeen, boven Gimillan zelfs zeer algemeen. Op de Grote St.-Bernard enkele exx.
 „ *tyndarus* Esp. Alleen op de Grote St.-Bernard. Algemeen.
 „ *cassioides* R.-H. In Cogne boven de 1950 m algemeen door het hele gebied.
 „ *montanus* Prun. In Cogne tussen de 1500 m en 2000 m plaatselijk. Beslist niet algemeen. Maar één wijfje gezien.
 „ *pandrose* Bkh. Enkele exx. in Cogne boven de 2100 m. Redelijk algemeen op de Grote St.-Bernard.
Melanargia galathea L. Zowel in Cogne als Martigny zeer algemeen.
Oeneis aëlo Hbn. Op de Grote St.-Bernard enkele exx.
Hipparchia fagi Scop. In Martigny enkele exx.
 „ *semele* L. In Martigny één en in Cogne drie exx.
Satyrus ferula F. In beide gebieden zeer algemeen.
Pararge aegeria L. Eén ex. in Martigny.
Dira hiera F. Eén ex. in Cogne.
 „ *maera* L. Algemeen in Cogne beneden de 1900 m.
Maniola jurtina L. Een enkel ex. in Martigny.
Hyponephele lycaon Rott. Zeer algemeen beneden de 1900 m in Cogne.
Coenonympha satyrium Esp. In Cogne boven de 2000 m algemeen.
 „ *pamphilus* L. In Martigny algemeen, in Cogne een enkel ex.
Limnitis anonyma Lewis. Eén ex. in Cogne op 1700 m.
Euphydryas glacigenita Vrtv. Eén ex. in Cogne op 2300 m en 1 op de Grote St.-Bernard.
 „ *cynthia* Hbn. Eén ex. in Cogne op 2300 m.
Melitaea didyma Esp. In Martigny en Cogne door het hele gebied algemeen.
 „ *cinxia* L. Alleen gevonden in Cogne boven de 1900 m. Algemeen.
 „ *diamina* Lang. Niet algemeen. Alleen in Cogne gevonden.
 „ *phoebe* Schiff. In Martigny enkele exx. Deze dieren waren zwaar afgevlogen. In Cogne waren ze zeer algemeen en gaaf beneden de 1900 m.
Mellicta deione Hb.-G. Op één grote vliegplaats algemeen, verder hier en daar een ex. in Cogne.
 „ *athalia* Rott. In Martigny algemeen. In Cogne tamelijk algemeen, beneden de 2000 m.
 „ *aurelia* Nick. In Cogne op één plaats drie exx.

- Melicta varia* H.-S. In Cogne rond de 1600 m algemeen, daarboven beslist zeldzaam.
- Boloria pales* Schiff. Boven de 1900 m in Cogne door het hele gebied beslist niet algemeen. Een 20-tal exx. op de Grote St.-Bernard.
- „ *napaea* Schiff. Als *pales*.
- Clossiana euphrosyne* L. In Cogne door het hele gebied niet zeldzaam.
- „ *dia* L. Twee exx. in Martigny.
- „ *titania* Hbn. Eén ex. in Martigny. In Cogne algemeen beneden de 2000 m.
- Brenthis ino* Rott. Redelijk algemeen in Cogne.
- „ *daphne* Schiff. Algemeen in Martigny, 1 ex. in Cogne.
- Issoria lathonia* L. Op beide plaatsen algemeen.
- Fabriciana niobe* L. Algemeen in Cogne. Een paar exx. van Martigny.
- „ *adippe* Rott. Op beide plaatsen beslist zeldzaam.
- Mesoacidalia charlotta* Haw. Zeer algemeen in Cogne.
- Argynnis paphia* L. In Martigny enkele exx.
- Vanessa atalanta* L. Enkele exx. in Cogne.
- „ *cardui* L. Op beide plaatsen algemeen. In Cogne tot 2300 m.
- Aglais urticae* L. Enkele dieren in Cogne en boven op de Grote St.-Bernard.
- Nymphalis io* L. Enkele exx. in Cogne.
- „ *antiopa* L. Enkele exx. vliegend en een nest rupsen in Cogne.
- Quercusia quercus* L. Twee exx. in Martigny.
- Strymon ilicis* Esp. Enkele exx. in Martigny.
- „ *spini* Schiff. Boven de 1900 m gewoon in Cogne.
- Callophrys rubi* L. Eén ex. in Cogne.
- Heodes virgaureae* L. Alleen in Cogne. Hier en daar een enkel ex.
- „ *tityrus* Poda. Slechts twee exx. in Cogne.
- „ *alciphron* Rott. Zeldzaam in Martigny en Cogne.
- Lycaena phlaeas* L. Twee exx. in Cogne.
- Palaeochrysophanus hippothoe* L. Slechts op één plaats in Cogne en hier niet algemeen.
- Everes argiades* Pall. Eén ex. langs de Rhône bij Martigny (Fully).
- „ *alcetas* Hffmagg. Acht exx. langs de Rhône bij Martigny (Fully).
- Cupido minimus* Fuessl. Algemeen in Cogne.
- „ *sebrus* Hb. In Cogne één zwaar afgevlagen ex.
- Celastrina argiolus* L. Eén ex. in Martigny en Cogne.
- Jolana jolas* O. Eén ex. in Martigny.
- Maculinea arion* L. Niet algemeen in Cogne. Gevonden tot 2200 m.
- Lycaeides idas* L. In Martigny enkele exx. In Cogne door het hele gebied niet algemeen, op één uitzondering na, Cretaz, waar *idas* massaal vloog.
- Plebejus argus* L. In Cogne door het hele gebied gewoon.
- „ *pylaon* F. de W. Op een lokale vliegplaats in Cogne algemeen, verder in het gebied zeer sporadisch.
- Aricia agestis* Schiff. Eén ex. in Martigny, in Cogne beslist zeldzaam.
- Eumedonia chiron* Rott. In Cogne niet algemeen. Vliegt tot 2200 m.
- Agriades glandon* De Prun. In Cogne boven de 2000 m algemeen.

- Albulina orbitulus* De Prun. In Cogne boven de 1900 m. Minder algemeen dan *glandon*.
- Cyaniris semiargus* Rott. In Martigny en Cogne algemeen.
- Vacciniia optilete* Knoch. Enkele exx. in Cogne boven de 1950 m.
- Polyommatus eros* O. In Cogne boven de 1900 m, plaatselijk algemeen.
- „ *icarus* Rott. In Martigny algemeen. In Cogne minder algemeen.
- Lysandra escheri* Hbn. In Cogne overal algemeen.
- „ *argester* Brgstr. In Cogne slechts twee exx.
- „ *bellargus* Rott. In Cogne slechts zeven exx.
- „ *coridon* Poda. In Martigny enkele exx. In Cogne overal algemeen.
- Agrodiaetus damon* Schiff. In Martigny een 10-tal dieren. In Cogne massaal.
- Meleageria daphnis* Schiff. In Martigny een 10-tal dieren.
- Carcharodus alceae* Esp. Eén ex. in Martigny.
- Lavathesia lavatherae* Esp. Drie exx. in Cogne.
- Pyrgus carthami* Hbn. Zowel in Martigny als in Cogne enkele exemplaren.
- „ *cacaliae* Rbr. Enkele exx. in Cogne.
- „ *malvae* L. Enkele exx. in Cogne.
- „ *carlinae* Rbr. Gewoon in Cogne.
- „ *alveus* Hbn. In Cogne boven 1900 m gewoon.
- Spialia sertorius* Hffm. Enkele exx. in Cogne.
- Adopaea silvestris* Poda. Eén ex. in Martigny, in Cogne gewoon.
- Hesperia comma* L. Algemeen in Cogne.
- Erynnis tages* L. Eén ex. in Cogne.

1. *Mellicta varia* H.-S., f. *nigrocingulata* nov. 2. *Melitaea phoebe* Schiff., f. *flavomarginata* nov. 3. *M. phoebe* Schiff., f. *nigromaculata* nov. 4. *Mellicta deione* Hb.-G., f. *nigrocingulata* nov.

Summary

Report of a collecting trip to Northern Italy via Martigny and the Great St. Bernard with a list of the species observed during the journey.

New forms described are:

Melicta varia H.-S., f. *nigrocingulata*. Under side hind wings: the central band on both sides and along the nervures bordered by thick lines, resulting in a chain of pale spots with black circumscriptions.

Melitaea phoebe Schiff., f. *brunnea*. Markings on upper and under side of the wings brown instead of black.

f. *flavomarginata*. In the black marginal band is in each cell an oblong pale yellow spot, separated from the fringe by a thin black line.

f. *nigromaculata*. Under side hind wings: the basal spots with thick black rings. (Moreover the subterminal and terminal lines are absent. The S-shaped central band on upper and under side of the fore wings also fails)

Melicta deione Hb.-G., f. *nigrocingulata*. Under side hind wings: in the pale yellow central band a row of black spots with pale centre.

f. *nigrolunulata*. Under side hind wings: the subterminal line broadened in the shape of black semi-lunular spots.

Nymphalis antiopa L., f. *grisescens*. Fore wings thinner scaled, therefore greyer. But the nervures remain of the normal dark colour. The yellow and blue markings strongly powdered with black scales.

Amsterdam-W., Rietwijkerstraat 7 II.

Ichneumonidae gekweekt uit *Bupalus piniarius* L. (Lepidoptera). In de jaren 1962 tot en met 1965 werden uit de Geometride *Bupalus piniarius* L. vele Ichneumonidae gekweekt onder leiding van Prof. H. KLOMP. Ook het ITBON en wel met name de heer H. F. H. BLANKWAARDT heeft zijn bijdrage geleverd. Het materiaal, dat mij ter beschikking werd gesteld, bevatte:

Ichneumoninae — *Coelichneumon auspex* Muell., *Cratichneumon nigritarius* Grav., *Poecilostictus cothurnatus* Grav.;

Campoplegini — *Dusona* (*Campoplex*) *flaviscapa* Thoms. (dicht bij *Dus. oxyacanthae* Boie);

Anomalini — *Gravenborstia* (*Anomalon*) *biguttatum* Grav., *Heteropelma calcator* Wesm. (*xanthopus* Grav.);

Mesochorinae — *Mesochorus politus* Grav. (hyperparasiet!).

Opm. *Dusona* werd uit de larve gekweekt, de andere soorten uit de pop. Aangezien er nog 8 soorten meer als parasiet van deze coniferen-spanner te boek staan, houd ik mij voor kweekresultaten aanbevelen.

G. DEN HOED, Oude Amersfoortseweg 325, Hilversum.

Insekten uit Australisch Nieuw Guinea. Voor hen, die belangstelling hebben voor insekten uit Australisch Nieuw Guinea geef ik hierbij het adres van de heer TH. VERBEEK : c/o DASE, Kokoda N.D., Territory of Papua, New Guinea. Hij is bereid tegen vergoeding aan belangstellenden insektenmateriaal uit dit gebied op te zenden.

J. Ph. VAN DRIEST, Hoogegeest 37, Akersloot.